

EVROPSKA PLATFORMA ZA ZAŠČITO OTROK

Zaščita otrok pred pornografijo

Evropska platforma za zaščito otrok (European Child Shield Platform) je mreža, ki združuje pravne in medicinske strokovnjake na temo pornografije ter več kot 30 nevladnih organizacij iz 19 držav članic EU, ki se ukvarjajo s preventivnim in podpornim delovanjem proti zasvojenosti s pornografijo. Cilj platforme je poiskati politične rešitve za zaščito otrok, začenši s priznanjem, da je spletna pornografija vprašanje javnega zdravja, ter spodbujanjem izmenjave dobrih praks, gradiva in znanja po vsej Evropi.

Pornografija je vprašanje javnega zdravja:

- Objektivizira ženske in spodbuja spolne stereotipe, saj povečuje agresivno vedenje med spolnimi odnosi
- Spodbuja razvoj spolne kompulzivnosti in zasvojenosti ter je škodljiva za možgane
- Ima resne posledice pri oblikovanju spolnosti v ključnem obdobju psihoseksualnega razvoja mladih
- Škoduje samospoštovanju in samopodobi in povečuje razvoj telesnih kompleksov
- Mladostniki in odrasli imajo zaradi ločevanja spolnosti od čustev več težav v odnosih in se pogosteje spopadajo s čustvenimi stiskami
- Povečuje težave v odnosih in čustvene težave od adolescence naprej zaradi prekinitve povezave med spolnostjo in čustveno navezanostjo, ki jo povzroča pornografija
- Spodbuja spolno disfunkcijo od mladostništva naprej, ki se v odrasli dobi še poslabša zaradi možganske navajenosti na pornografsko vsebino

1. PODATKI IN STATISTIKA

Uporaba pornografskega gradiva pri otrocih in zasvojenost s pornografijo sta v porastu: gre za vse večji problem.

- ❖ Pornografijo **redno uporablja 50-99 %** moških in **30-86 %** žensk (Baranowski et al., 2019).
- ❖ **90 %** oseb, starih od 8 do 16 let, je že uporabilo pornografijo (Children Internet Pornography Statistics, 2015). **50 %** oseb, starih od 11 do 13 let je uporabljalo spletno pornografijo (Report on people, Pornography and age verification, 2020).
- ❖ Med **odraslimi** naj bi bilo zasvojenosti s pornografijo med **5 in 14 %** (Böthe, Vaillancourt-Morel et al., 2021), v splošni populaciji pa od **3,6 % do 29,8 %** (Hernandez-Mora, 2023).

Češka in Slovaška	18,7 % anketiranih otrok je bilo starih 11 let, ko so prvič videli pornografsko gradivo 88,8 % jih je odgovorilo, da lahko pornografijo najdejo prek svojih telefonov
-----------------------------------	--

	<p>33 % jih je od prijatelja ali sošolca večkrat prejelo pornografsko gradivo</p>
<p>Danska (študija med 15 18-letniki)</p>	<p>12,8 let je povprečna starost, ko se začne gledati pornografijo</p> <p>71 % danske mladine, mlajše od 15 let, je gledalo pornografijo</p> <p>51 % jih je pogosto in redno gledalo pornografijo, preden so dopolnili 15 let</p> <p>77 % jih ima neomejen dostop do pornografije (brez starševskega nadzora ali spletnih filtrov)</p> <p>67 % jih na družbenih omrežjih neprostoovoljno naleti na pornografsko gradivo</p> <p>49 % mladih, ki gledajo pornografijo, poroča, da čutijo neustavljivo potrebo po gledanju pornografije, in</p> <p>kar 43 % jih je do neke mere zasvojenih s pornografijo</p>
<p>Francija (ARCOM, 2023; Fondapol, 2018; PornHub, 2022; Hernandez Mora et al., 2022.)</p>	<p>51 % fantov, starih od 12 do 13 let, redno gleda pornografijo</p> <p>90 % otrok, starih od 14 do 24 let, meni, da je pornografijo „enostavno ali zelo enostavno“ gledati</p> <p>Odstotek mladoletnikov, ki obiskujejo pornografske strani, se je med letoma 2017 (19 %) in 2022 znatno povečal (28%)</p> <p>Tretji največji porabnik pornografije na svetu na enem od najpomembnejših pornografskih spletišč svetu.</p> <p>O zasvojenosti s pornografijo obstaja le ena študija: 11 % moških in 0,7 % žensk razvije zasvojenost s pornografijo.</p>
<p>Poljska</p>	<p>73,0 % 12- in 14-letnikov meni, da je dostop do spletne pornografije „enostaven“.</p> <p>18,5 % jih je bilo starih manj kot 10 let, ko so prvič videli pornografsko vsebino.</p> <p>21,5 % 12- in 14-letnikov gleda pornografske vsebine na spletu vsak dan.</p> <p>19 % 12- in 14-letnikov si je ogledalo nasilne pornografske vsebine.</p>
<p>Španija</p>	<p>8/10 fantov, starih od 13 do 15 let, redno uporablja pornografijo</p> <p>76,25 % otrok, starih od 13 do 18 let, išče “hardcore” pornografijo</p> <p>90 % otrok, starih od 13 do 18 let, pogosto uporablja pornografijo</p> <p>34,3 % fantov od 13 do 18 let in 2,6 % deklet od 13 do 18 let pornografijo uporablja vsak dan.</p>

2. NAJBOLJŠE PRAVNE REŠITVE IN DOBRE PRAKSE ZA ZAŠČITO OTROK

Starši in drugi akterji imajo temeljno vlogo pri zaščiti mladoletnikov pred pornografijo, vendar so **pravni ukrepi dodatno potrebni**, ne glede na njihovo zapletenost (tehnologija, varstvo podatkov itd.). Zaradi tega je treba zagotoviti močno politično sodelovanje med strokovnjaki in ustreznimi nosilci odločanja. Naslednje dobre prakse so bile uvedene za zmanjšanje ali otežitev dostopa do pornografije za mladoletnike:

ITALIJA

1. Sistemi za preverjanje starosti na spletnih mestih in drugih platformah, ki preprečujejo dostop mladoletnim osebam.

Člen 13 bis „Caivanovega dekreta“, in sicer **zakonodajnega odloka z dne 15. septembra 2023, št. 123**, vsebuje *„Določbe o preverjanju polnoletnosti za dostop do pornografskih spletnih strani“* in mladoletnikom prepoveduje dostop do pornografskih vsebin, *„saj spodkopava njihovo dostojanstvo ter ogroža njihovo telesno in duševno počutje, kar predstavlja problem javnega zdravja“*. Zakon od upravljavcev spletnih mest ali drugih platform, ki razširjajo pornografijo, zahteva, da preverijo starost uporabnikov. **V primeru neupoštevanja** se lahko zavezancem naloži globa, če pa to ne spodbudi spoštovanja, lahko Communications Guarantee Authority (Agcom) odredi blokado spletnega mesta ali platforme.

2. V nekaterih pogodbah o internetnih storitvah predvideva predhodno aktivacijo sistemov starševskega nadzora (PCS).

Člen 7-bis zakonskega odloka št. 28 z dne 30. aprila 2020 o „Sistemi za zaščito mladoletnikov pred tveganji kibernetnega prostora“ določa, da morajo biti sistemi PCS ali sistemi, ki lahko filtrirajo neprimerne vsebine za mladoletnike in blokirajo vsebine, namenjene občinstvu, starejšemu od osemnajst let, vnaprej aktivirani in **brezplačno vključeni** v pogodbe o zagotavljanju elektronskih komunikacijskih storitev.

FRANCIJA

1. Sistemi za preverjanje starosti, ki preprečujejo dostopnost pornografskih vsebin mladoletnikom.

Člen 227-24 kazenskega zakonika je bil spremenjen z **zakonom 2020-936 z dne 30. julija 2020**. Vendar okoren postopek blokade v primeru kršitve člena 2. 227-24 (Zakon 2020-936 z dne 30. julija 2020, člen 23) ogroža njegovo učinkovitost. Poleg tega je kasacijsko sodišče 18. oktobra 2023 (št. 22-18.926) odločilo, da lahko **združenje za zaščito otrok** od sodišča zahteva, naj ponudnikom internetnih storitev odredi blokiranje dostopa do pornografske strani, ki si jo lahko ogleda mladoletna oseba, ne da bi bilo treba najprej ukrepati proti gostitelju, izdajatelju ali avtorju vsebine.

2. Omejitev informacijske tehnologije v izobraževalnih centrih.

Člen L.511-5 zakonika o izobraževanju učencem načeloma prepoveduje uporabo vseh vrst elektronske

komunikacijske opreme v vrtcih, osnovnih šolah in nižjih srednjih šolah kot tudi *„med vsemi dejavnostmi, povezanimi s poučevanjem, ki potekajo zunaj njihovih prostorov“*, **razen** v okoliščinah

(„vključno z uporabo za izobraževanje“) in na mestih, izrecno opredeljenih v notranjih predpisih. V **srednjih šolah** [lycées], načeloma ni prepovedi, vendar lahko šolska pravila dijakom prepovedujejo uporabo takšnih naprav.

3. Parlament preučuje osnutek zakona, katerega cilj je zagotoviti in urediti digitalni prostor, vključno s ciljem zaščititi otroke pred spletno pornografijo z okrepitevijo pooblastil ARCOM-a, kar bi mu omogočilo da brez sodnega posredovanja odloča o blokadi spletnih strani, ki kršijo obveznost preverjanja starosti. Vlada je v začetku februarja 2023 napovedala, da želi od marca 2023 preizkusiti „dvojno anonimno“ rešitev za preverjanje (verifikacijo), da bi mladoletnikom preprečili dostop do pornografskih spletišč.

4. Vlada je leta 2021 vzpostavila kampanjo za ozaveščanje o izpostavljenosti otrok pornografiji. z naslovom „Je Protège Mon Enfant“ (Varujem svojega otroka).

5. Senat je 1. marca 2023 sprejel resolucijo, v kateri je pozval, da bi boj proti pornografskemu nasilju postal prednostna naloga javne politike (resolucija št. 65 (2022-2023)).

NEMČIJA

1. Mehanizmi za preverjanje starosti.

V skladu s **4. členom deželne pogodbe o zaščiti mladih v medijih (Länder's treaty) (2002)** morajo ponudniki pornografskih vsebin izvajati mehanizem za preverjanje starosti.

2. Blokada spletnih strani s strani nadzornega organa.

Komisija za zaščito mladih v medijih (KJM), glavni nadzorni organ, ki skrbi za varstvo mladoletnikov v zasebnih radijskih in drugih medijskih vsebinah, lahko odloči o blokadi pornografskih spletnih strani, ki kršijo uredbo. Na spletni strani je določen seznam ocenjenih tehničnih rešitev. **Nekateri organi za regulacijo medijev v posameznih zveznih deželah so sprožili sodne tožbe proti spletnim stranem, ki kršijo zakonodajo in jim je bil izrečen ukrep blokade.**

DANSKA

1. Mehanizmi za preverjanje starosti za vsebine, ki niso primerne za posamezno starost, so odloženi v korist evropske rešitve.

Vlada je 3. oktobra 2023 predstavila „**Zakonski program 2023-2024**“ - na strani 13 je navedeno, da: „**Zakon o preverjanju starosti na platformah z vsebinami, ki niso primerne za posamezno starost (Jan II)**“. Predlog zakona si prizadeva preprečiti otrokom in mladim dostop do spletnih vsebin, ki niso primerne za njihovo starost. Predlaga se, da se posrednikom vsebin na platformah, ki niso primerne za določeno starost, naložijo zahteve za zagotovitev učinkovitega nadzora starosti pri dostopu do njihovih spletnih strani, tako da otroci in mladi, **mlajši od 16 let**, ne bodo mogli dostopati do neprimernih vsebin. **Predlog zakona je nadaljevanje vladnega prejema priporočil skupine tehničnih strokovnjakov iz junija 2023.**

Vendar je vlada 1. novembra 2023 napovedala, da **začasno ustavlja** nacionalni zakonodajni predlog o preverjanju starosti in zdaj usmerja vse napore v učinkovito evropsko rešitev. **Odločitev je posledica dejstva, da je EU od Francije in Nemčije “zahtevala”, da najkasneje ob uveljavitvi novih določb DSA februarja 2024 prekličeta svojo zakonodajo/pobude.** Danski minister za industrijo, gospodarstvo in finančne zadeve skupaj z ministrom za digitalno upravljanje in enakost spolov sta izjavila, da bodo skupaj s Francijo in Nemčijo močno pritiskali za zakonodajo o preverjanju starosti, saj prepoznavajo njeno nujno potrebo.

EU je sposobna graditi na podlagi teh izkušenj.

3. GRADIVA IN DELAVNICE ZA OTROKE IN NJIHOVE DRUŽINE

V tem razdelku so zbrani primeri gradiva in delavnic za mlade, starše in vzgojitelje v različnih jezikih EU, ki so jih pripravile naše partnerske organizacije.

ČEŠKO	NEMŠKO	SLOVENSKO	FRANCOSKO	ŠPANSKO	LITVANSKO
					

4. POT NAPREJ

Kot je dokazano v tem dokumentu, je pornografija resno zdravstveno vprašanje. **Še vedno je treba veliko storiti za boj proti pornografiji in preprečevanje njenih posledic na otroke.** Kot člani evropske platforme Child Shield pozivamo oblikovalce politik, vlade in civilne organizacije, naj to temo uvrstijo na vrh političnega dnevnega reda:

Prvič: z vlaganjem v temeljitejše, opisne znanstvene študije o uporabi pornografije pri otrocih, zlasti najstnikih

- Okrepiti raziskave o razširjenosti zasvojenosti s pornografijo med mladimi, pri čemer je treba upoštevati etične vidike pri izvajanju raziskav glede izpostavljenosti otrok pornografiji
- Raziskati soglasje glede nozologije zasvojenosti s pornografijo in konceptualizacija te motnje
- Opredelitev posameznih ranljivosti, ki omogočajo razvoj negativnih posledic uporabe, kot so zasvojenost in nasilna spolnost

Drugič: s prilagoditvijo politik javnega zdravja

- Vključiti pornografijo na seznam zasvojenosti v mednarodnih klasifikacijah duševnega zdravja (WHO, APA)
- Okrepiti nadzor in blokado pornografskih spletnih strani, da bi preprečili zgodnji stik s pornografijo
- Razviti nacionalne preventivne programe glede uporabe pornografije ter njenih fizičnih, psiholoških in psihosocialnih vplivih
- Vzpostaviti specializirane enote za zdravljenje zasvojenosti s pornografijo v oddelkih za javno zdravje

Tretjič: s širjenjem ozaveščenosti in podporo vsem pobudam, katerih cilj je opozarjanje na posledice uživanja pornografije

- Okrepiti ozaveščenost na lokalni, regionalni in evropski ravni v javnih prostorih
- V univerzitetne učne načrte (npr. medicina, psihologija, izobraževanje) vključiti predmete o razumevanju in obravnavanju negativnih posledic uporabe pornografije

Četrtyč: z razvojem politik in zakonodaje EU, ki učinkovito štiti mladoletnike pred izpostavljenostjo in uporabo spletnih pornografskih vsebin

- Razširiti [uredbo CSAM](#) z vključitvijo pornografije kot oteževalnega dejavnika spolne zlorabe otrok
- Zagotoviti izvajanje veljavnih pravil CSAM in sredstva za novi EU center
- Okrepiti sodelovanje med vladami, ponudniki internetnih storitev in civilnodružbenimi organizacijami, vključno z otroki, starši in družinskimi organizacijami
- Obvezno učinkovito preverjanje starosti "pod grožnjo takojšnje blokade"
- Starševski nadzor privzeto aktiviran na novih napravah in internetnih storitvah

Petič: s podporo otrokom, staršem in šolam ter spremljanjem in prilagajanjem njihovih dobrih praks izvajanja

- Podpirati starše pri digitalni vzgoji in zaščiti mladoletnikov pred spletno pornografijo
- Prepovedati uporabo pametnih telefonov, mobilnih telefonov ali drugih povezanih naprav v šolskih prostorih
- Aktivirati filtriranje vsebin v šolah in javnih prostorih

Priloga 1: Bibliografija in uporabni viri o pornografiji v Evropi

Amsellem-Mainguy Y., & Vuattoux A. (2018). Construire, explorer et partager sa sexualité en ligne. Usages d'Internet dans la socialisation à la sexualité à l'adolescence, INJEP Notes & rapports/Rapport d'étude.

ARCOM (2023, 25 mai). Fréquentation des sites adultes par les mineurs. <https://www.arcom.fr/nos-ressources/etudes-et-donnees/mediatheque/frequentation-des-sites-adultes-par-les-mineurs>

Ballester, L., Orte, C. y Red Jóvenes e Inclusión (2019). Nueva pornografía y cambios en las relaciones interpersonales. Barcelona: Octaedro.

Baranowski, A. M., Vogl, R., & Stark, R. (2019). Prevalence and Determinants of Problematic Online Pornography Use in German Women. The journal of sexual medicine, 16(8), 1274–1282. <https://doi.org/10.1016/j.jsxm.2019.05.010>.

Bóthe, B., Vaillancourt-Morel, M.-P., Dion, J., Štulhofer, A., & Bergeron, S. (2021). Validity and reliability of the short version of the Problematic Pornography Consumption Scale (PPCS-6-A) in adolescents. Psychology of Addictive Behaviors, 35(4), 486–500. <https://doi.org/10.1037/adb0000722.supp>

European Commission, Press Release (11.05.2022). Fighting child sexual abuse: Commission proposes new rules to protect children, available online at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_2976

Fondapol, Actions Addictions & Fondation Gabriel Péri (2018). Les addictions chez les jeunes : L'urgence d'une politique de santé et de sécurité publiques. <https://www.fondapol.org/etude/les-addictions-chez-les-jeunes-14-24-ans-2/>

Govern de les Illes Balears (2023). Estudio sobre pornografía en las Islas Baleares: acceso e impacto sobre la adolescencia, derecho internacional y nacional aplicable y soluciones tecnológicas de control y bloqueo. <https://www.caib.es/pidip2front/adjunto?codi=2952165&locale=es>

Hernandez-Mora, M. (2023). Pornographie en ligne et processus contributions théorique, méthodologique et clinique. Thèse de doctorat, Université de Paris Cité.

Hernández-Mora, M., & Varescon, I. (2022). Sociodemographic and Psychopathological Factors Predicting Problematic Pornography Use in a Young Adult French Community Sample. Sexual Health & Compulsivity, 29, 3-4, 108-126. <https://doi.org/10.1080/26929953.2022.2110342>

IFOP (2014). Les pratiques et les usages des Français en matière de pornographie Enquête sur la consommation de films X sur Internet. Disponible sur https://www.ifop.com/wpcontent/uploads/2018/03/2603-1-study_file.pdf.

Lange, R. (red.), (2022). Nastolatki wobec pornografii cyfrowej, Warszawa: NASK – Państwowy Instytut Badawczy. Available online at : <https://cyberprofilaktyka.pl/badania/2022-nastolatki-a-pornografia-badania.pdf>

Mediesundhed for børn og unge (2021). Report: “Ny dansk viden om hvordan digitalt indhold af pornografisk karakter påvirker danske børn og unge – set fra et ungersperspektiv”. Available online at:

https://mediesundhed.dk/wp-content/uploads/2021/11/A4_Rapport_Medie_sundhed_v4.pdf

Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2009). Adolescents' exposure to sexually explicit internet material and sexual satisfaction: A longitudinal study. *Human Communication Research*, 35(2), 171-194.

Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2010). Processes underlying the effects of adolescents' use of sexually explicit internet material: The role of perceived realism. *Communication Research*, 37(3), 375-399.

Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2014). Does exposure to sexually explicit Internet material increase body dissatisfaction? A longitudinal study. *Computers in Human Behavior*, 36, 297-307.

Peter J, Valkenburg P.M. (2016). Adolescents and Pornography: A Review of 20 Years of Research. *The Journal of Sex Research*, 53(4-5), 509-531.

PornHub (2022). The 2022 Year in Review. <https://www.pornhub.com/insights/2022-year-in-review>

Smaniotto, B. & Melchiorre, M. (2018). Quand la construction de la sexualité adolescente se confronte à la violence du voir pornographique. *Sexologies*, 27, Issue 4.

Tlakový hrniec, Nepornu (2023). Study : Sledovanie pornografie Prieskum medzi deťmi. Available online at: <https://tlakovyhrniec.sk/wp-content/uploads/2023/10/prieskum-deti-print.pdf>

Van den Eijnden R., Spijkerman R., Vermulst A., Van Rooij A., & Engels R. (2010). Compulsive Internet Use Among Adolescents: Bidirectional Parent–Child Relationships. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 38(1), 77-89.

Willis, M., Bridges, A. J., & Sun, C. (2022). Pornography Use, Gender, and Sexual Objectification: A Multinational study. *Sexuality & Culture*, 26(4), 1298–1313. <https://doi.org/10.1007/s12119-022-09943-z>